

Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Dlui Alexei BUZU,
Ministru

Stimate dle ministru,

În contextul lansării procesului de consultare publică a documentelor de planificare strategică națională Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 și Planul național de dezvoltare pentru anii 2023 – 2025, dar și a documentului de politică publică Programul de accelerare a egalității de gen în Republica Moldova pentru anii 2023 – 2027 și Planul de Acțiuni pentru implementarea acestuia, Vă prezentăm, conform prevederilor Legii nr.239/ 2008 privind transparența în procesul decizional, propunerile pentru completarea documentelor susmenționate din partea AO „Institutum Virtutes Civilis” (IVC) și Fundației „Friedrich Ebert” Moldova (FES).

Totodată, pe această cale, salutăm inițiativa Ministerului Muncii și Protecției Sociale de a menține un dialog constructiv cu organizațiile societății civile în vederea îmbunătățirii documentelor de politici la nivel național și sectorial.

Propuneri pentru Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 și Planul național de dezvoltare pentru anii 2023-2025

Studiile și interviurile realizate în ultimii ani de AO „Institutum Virtutes Civilis” cu diverși prestatori de servicii sociale necomerciale au pus în evidență un șir de lacune și probleme de natură normativă și de reglementare cu privire la mecanismele de contractare, care diminuează ritmul dezvoltării sistemului de servicii sociale și limitează accesul organizațiilor necomerciale acreditate să fie actori activ implicați în prestarea acestor servicii cu finanțare din bugetul public. Rezolvarea acestora ar aduce mai multă claritate referitor la procedurile de contractare, monitorizare și evaluare a serviciilor sociale prestate de către persoane juridice de drept privat, inclusiv de organizațiile necomerciale și, implicit, ar asigura o mai bună gestionare a banului public și calitate a serviciilor sociale prestate beneficiarilor.

Astfel, urmare a ședinței consultative organizate de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale pe data de 18.01.2023 și a discuțiilor care au avut loc inclusiv în cadrul grupurilor de lucru pe domeniile gestionate de minister, venim cu următoarele recomandări ce țin de domeniul protecției sociale:

Propuneri pentru Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023

1. Includerea în *Capitolul 12. Protecție socială, demografie și egalitate de șanse între femei și bărbați* a următoarelor acțiuni:

1.1. Servicii sociale mai bune

- revizuirea și actualizarea Nomenclatorului serviciilor sociale, aprobat prin Ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 353 din 15 decembrie 2011;
- revizuirea prin extindere a pachetului minim de servicii sociale;
- aprobarea metodologiei de calcul a costurilor serviciilor sociale (în vederea facilitării procedurii de contractare a serviciilor sociale de la prestatorii publici și privați din domeniul social);
- dezvoltarea capacităților funcționarilor publici din domeniul asistenței sociale pentru realizarea evaluării necesităților de servicii sociale și elaborarea prognozelor de solicitări de servicii pe termen scurt și mediu. Acest lucru ar permite o mai bună planificare și bugetare a resurselor suficiente pentru solicitările reale de servicii sociale.

1.2. Asigurarea egalității de gen în știință, educație și cercetare

- ajustarea cadrului normativ național în domeniul cercetării și științei pentru facilitarea unei participări mai mari a femeilor în domeniul științei, cercetării și inovării. Dezvoltarea mecanismelor de facilitare a creșterii numărului de femei lidere de echipe în cadrul proiectelor de cercetare finanțate de stat (de ex. ajustarea/ revizuirea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020 – 2023 și a Planului de acțiuni de implementare a acestuia - Hotărârea Guvernului nr.381/ 2019, prin introducerea indicatorilor sensibili la dimensiunea de gen; amendamente operate la Codul Educației, Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (Legea nr.259-XV din 15.07.2004), Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării (Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.382/2019), Hotărârea Guvernului nr. 896 din 12.09.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind alegerea cercetătorilor științifici în calitate de membri ai secțiilor de științe ale Academiei de Științe a Moldovei¹, etc.);
- elaborarea mecanismului funcțional în domeniul învățământului superior pentru a identifica și înlătura discriminările multiple cu care se confruntă femeile singure, femeile cu dizabilități,

---

¹ Prevederile se vor referi la Instituția relevantă în contextul reformei educației

femeile care provin din mediul minorităților, femeii migrante, femeile refugiate sau femeile care au în îngrijire persoane dependente.

1.3. Asigurarea șanselor și oportunităților egale pe dimensiunea economică și antreprenorială

- Elaborarea și implementarea unui nou program de susținere a femeilor antreprenoare în portofoliul ODA, care va avea drept scop sporirea accesului femeilor antreprenoare la resurse financiare ieftine și încurajarea lor să deschidă întreprinderi mici și mijlocii, generatoare de locuri de muncă în special în mediul rural.

Propuneri pentru Planul național de dezvoltare pentru anii 2023-2025

În versiunea actuală, documentul prevede la **OBIECTIVUL GENERAL 6** următoarele: *Crearea unui sistem de protecție socială solid și incluziv, având ca obiectiv specific 6.1: Furnizarea unui spectru calitativ și relevant de servicii de asistență socială.* Acestui obiectiv îi corespunde indicatorul 6.1.2: *Ponderea serviciilor sociale în bugetul protecției sociale (cu valoarea de referință de 4,7% /2022 și valoarea țintă 6,5% /2025) și acțiunea 6.1.2. Revizuirea Programului național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială.*

Considerând experiența extinsă a ambelor instituții care vin prin acest demers cu propuneri pentru documentele de planificare strategică menționate și politica națională pentru accelerarea reformelor în domeniul egalității de gen, menționăm că pentru crearea unui sistem de protecție socială solid și incluziv autoritățile trebuie să ia în considerație necesitățile mai multor categorii de beneficiari de servicii sociale, **și nu doar a categoriei vizate la acțiunea 6.1.2.** Totodată, exprimarea mijloacelor alocate pentru prestarea serviciilor sociale în formă procentuală (ca pondere în bugetul protecției sociale) nu denotă atingerea obiectivului planificat, nici din punct de vedere calitativ, nici cantitativ (de exemplu, *majorarea alocărilor pentru prestarea serviciilor sociale* poate fi legată de o majorare a prețurilor la diferite tipuri de resurse, numărul de beneficiari rămânând neschimbat sau chiar în scădere).

Astfel, *recomandăm:*

- elaborarea unui mecanism de evaluarea periodică a necesităților de servicii sociale (la nivel local/regional, de către entitățile responsabile de domeniul asistenței sociale);
- utilizarea rezultatelor evaluării periodice a necesităților de servicii sociale în procesul de planificare bugetară (la nivel local și național);
- alocarea mijloacelor financiare și materiale pentru acoperirea necesităților de servicii sociale.

Propunem ca în procesul de monitorizare a atingerii *obiectivului specific 6.1: Furnizarea unui spectru calitativ și relevant de servicii de asistență socială* să fie utilizați, suplimentar, următorii indicatori:

Astfel, sugerăm considerarea includerii în Programul de accelerare a egalității de gen a dimensiunii ce ține de antreprenoriatul feminin, inclusiv cu luarea în considerare a propunerilor din acest demers, reflectate mai jos.

Dimensiunea știință și cercetare

Domeniul de știință și cercetare este un domeniu în care nu s-a atestat un interes în asigurarea egalității de gen, de obicei, invocându-se principiul meritocrației. Totuși, experiența inclusiv a femeilor cercetătoare din Republica Moldova, experiența statelor Uniunii Europene demonstrează cum asigurarea egalității și echității de gen sporește nivelul de dezvoltare a domeniilor de cercetare. Este astfel important să fie asigurate toate măsurile necesare pentru crearea condițiilor de încurajare a femeilor cercetătoare din Republica Moldova să poată activa la noi în țară, în condiții similare celor din Uniunea Europeană.

În acest context, propunem Ministerului Muncii și Protecției Sociale spre analiză și includere în politicile naționale și sectoriale privind egalitatea de gen, protecția socială a următoarelor acțiuni:

- Revizuirea actelor normative ale autorităților cu competențe directe în domeniu cercetării și științei (MEC, ANACEC, ANCD, etc.) pentru integrarea aspectelor de gen în domeniile științei și cercetării, pentru a încuraja și promova implicarea femeilor în domeniile respective;
- Adoptarea măsurilor care să stimuleze dezvoltarea profesională și creșterea în carieră în mediul academic și științific în condiții de egalitate reală între femei și bărbați;
- Dezvoltarea capacităților BNS, ANCD pentru colectarea datelor dezagregate pe criteriul gen în domeniul științei și cercetării;
- Dezvoltarea și promovarea campaniilor de sensibilizare a opiniei publice pentru reducerea stereotipurilor de gen, precum și a barierelor culturale și instituționale în evoluția carierei femeilor în domeniul științific și academic;
- Promovarea și încurajarea fetelor și femeilor să opteze pentru cariere în știință și cercetare, cu un accent special pe inginerie și sectorul tehnologiilor, unde participarea femeilor rămâne sub medie;
- Crearea rețelelor și platformelor online de sprijin reciproc, precum și împărtășirea celor mai bune practici de susținere a egalității de gen în știință și cercetare atât pe plan național, cât și european.

Propuneri specifice pentru proiectul Programului de accelerare a egalității de gen 2023 - 2027:

Pe parcursul anului 2022, AO „Institutum Virtutes Civilis” și Fundația „Friedrich Ebert” Moldova au lansat platforme de discuții și dezbateri în domenii importante ce vizează egalitatea de gen, prin intermediul mai multor note de politici elaborate și discutate pe larg inclusiv cu decidenți politici

- *Cota beneficiarilor efectivi ai serviciilor sociale (pe categorii de servicii, conform Nomenclatorului) din totalul persoanelor ce necesită acordarea serviciului respectiv (indicator cantitativ ce măsoară gradul de acoperire a necesității în servicii sociale și eficacitatea atingerii obiectivului);*
- *Costul serviciului per beneficiar / pe categorii de servicii sociale (indicator cantitativ de măsurare a eficienței alocării resurselor);*
- *Cota serviciilor sociale pentru care există aprobate standarde minime de calitate din totalul serviciilor sociale incluse în Nomenclator (indicator calitativ de resurse);*
- *Cota prestatorilor serviciilor sociale acreditați din totalul prestatorilor (indicator calitativ de resurse);*
- *Satisfacția beneficiarilor cu serviciile sociale prestate (indicator calitativ de rezultat).*

Propuneri conceptuale pentru Programul de accelerare a egalității de gen 2023 – 2027 și a Planului de implementare a acestuia:

Programul de accelerare a egalității de gen în Republica Moldova pentru ani 2023 – 2027 este un document de politici ce reiese inclusiv din dezideratul de integrare europeană a Republicii Moldova și, așa cum este stipulat și în introducerea documentului, are la bază promovarea principiului egalității de șanse dintre femei și bărbați, fete și băieți.

În urma analizei documentului (programului și a planului de acțiuni pentru implementarea acestuia), am atestat faptul că acesta nu reflectă intențiile pe **dimensiunea economică și a antreprenoriatului**, și nici pe **dimensiunea de știință, cercetare și inovare**, or, analizele și studiile naționale denotă necesitatea mai multor intervenții prin prisma asigurării egalității de gen în aceste domenii.

Dimensiunea antreprenoriat feminin

Spre exemplu, sondajul „*Indicele de pregătire a femeilor în afaceri*” (ODIMM, UN Women, 2021) realizat cu femei antreprenoare relevă că inițierea unei afaceri sau extinderea acesteia este încă **semnificativ influențată de lipsa de încredere și stereotipurile din societate** (52,2% din respondente au numit temerile, fricile și îndoielile în forțele proprii drept cele mai mari bariere).

În general, în Republica Moldova nivelul de penetrare al creditării în rândul firmelor este mai redus comparativ cu media din Europa și Asia Centrală, iar datele dezagregate din Moldova arată o accesare mai redusă a finanțărilor bancare a afacerilor conduse de femei comparativ cu afacerile conduse de bărbați, în timp ce interesul manifestat de femei antreprenoare pentru finanțări bancare este mai mare decât cel manifestat de bărbați (44,7% afaceri conduse de femei și 37,2% afaceri conduse de bărbați).

de la nivel parlamentar, cât și cu factori de luare a deciziilor la nivel executiv. Discuțiile au vizat în mod particular inițiative și propuneri pentru îmbunătățirea cadrului normativ și de politici al Republicii Moldova din perspectiva promovării egalității de gen. Astfel, au fost abordate trei subiecte și domenii potențiale de intervenție pe dimensiunea de gen, și anume: (1) elemente de inechitate în stabilirea pensiei minime în Republica Moldova, (2) gradul de integrare a dimensiunii de gen în SND Moldova Europeană 2023 și (3) situația femeilor în domeniile știință și cercetare.

În cadrul dezbaterilor publice organizate, au fost propuse recomandări privind îmbunătățirea cadrului de politici național pentru asigurarea unui nivel mai înalt de integrare a dimensiunii de gen. Recomandările relevante în acest context le înaintăm pentru examinare către Ministerul Muncii și Protecției Sociale pentru considerare și integrare în **Programul de accelerare a egalității de gen și Planul de acțiuni de implementarea acestuia pentru perioada 2023 – 2027**, după cum urmează:

- La cap. IV, „Obiective specifice”, propunem completarea obiectivului general 1 *Reducerea inegalităților structurale de gen prin politici și bugete sensibile la dimensiunea de gen* cu obiectivul specific 1.3. *Creșterea capacităților autorităților publice de nivelul doi și unu pentru elaborarea și implementarea politicilor publice locale sensibile la dimensiunea de gen.*
- La capitolul V „Impact” de completat lista indicatorilor de la obiectivul general 1 cu următorii indicatori: numărul APL de nivelul doi care au realizat auditul de gen instituțional și al politicilor locale, numărul APL de nivelul doi care au implementat politici locale ajustate la dimensiunea de gen conform constatărilor auditului de gen instituțional și al politicilor locale;
- La capitolul V „Impact” de completat lista indicatorilor de la obiectivul general 5, cu următorii indicatori: numărul femeilor lidere de echipe de cercetare care au condus proiecte de cercetare finanțate de stat; numărul femeilor care dețin funcții de conducere în mediul academic, în cercetare și știință;
- La cap. IV „Obiective specifice”, la obiectivul specific 1.1, înlocuirea cuvântului „educației” cu sintagma „educației și cercetării”;
- La cap. V. „Impact”, punctul 35 din tabel, în coloana „Ținta 2027”, înlocuirea cuvântului „Educație” cu sintagma „Educație și Cercetare”;
- La punctul 46, includerea în lista autorităților și instituțiilor responsabile pentru implementarea Programului și Planului de acțiuni a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, pentru asigurarea unei monitorizări mai bune a integrării dimensiunii de gen în politicile promovate în domeniul pieței muncii;
- La obiectivul specific 1.1, includerea unei noi acțiuni privind aprobarea și diseminarea setului metodologic pentru bugetarea sensibilă la gen la nivel local (metodologia privind bugetarea sensibilă la gen pentru autoritățile publice locale), responsabil – Ministerul Finanțelor;

- La obiectivul specific 1.1, introducerea acțiunii 1.1.9 Asigurarea integrării dimensiunii de gen în documentul strategic de politici care va succeda Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020 – 2023 și Planul de acțiuni de implementare a acestuia (Hotărârea Guvernului nr.381/ 2019) (indicator: H.G. aprobată, în limita bugetului alocat, 2023, MEC);
- La obiectivul specific 1.2, introducerea acțiunii 1.2.6 Reanimarea grupurilor coordonatoare în domeniul gender (APC) (la indicatori de monitorizare – numărul de grupuri coordonatoare la nivelul APC funcționale);
- La obiectivul specific 2.1, introducerea acțiunii 2.1.4 Realizarea unei cercetări detaliate pe eșantioane reprezentative privind utilizarea și transferul timpului între membrii gospodăriilor casnice dedicate îngrijirii membrilor familiei pentru determinarea valorii economice reale ale acestui timp (indicator de monitorizare – cercetare elaborată, termen limită – trimestrul IV 2023, cu suportul partenerilor de dezvoltare).

În acest context, reiterăm deschiderea noastră pentru o comunicare productivă și constructivă cu ministerul pe propunerile înaintate și confirmăm disponibilitatea și deschiderea AO „Institutum Virtutes Civilis” și a Fundației „Friedrich Ebert” Moldova de a oferi tot sprijinul necesar MMPS, inclusiv cu materiale și expertize necesare pentru atingerea obiectivelor ce țin de promovarea egalității de gen, a muncii decente, asistenței și protecției sociale sporite a populației.

Cu deosebit respect,

Liliana Palihovici

Președinta,
AO „Institutum Virtutes Civilis”

Ana Mihailov

Directoare de țară,
Fundația „Friedrich Ebert” Moldova

